

AKTİF ÇALIŞAN ÖĞRETMENLERİN BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR DERSİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ: İZMİT ÖRNEĞİ

Doç. Dr. Elif Karagün
Kocaeli Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi
elif.karagun@gmail.com

Özet

Amaç, beden eğitimi ve spor dersine ilişkin öğretmenlerin düşüncelerinin belirlenmesidir. 2014-2015 öğretim yılında gerekli izinler alındıktan sonra, İzmit İlçe’de çalışan 418 öğretmene, tesadüfi yöntemle; beden eğitimi ve spor dersinin kaçınıcı sınıfta programlarda yer alması; mevcut 2 saatin yeterliliği ve kaç saat olması yönündeki sorulara verilen cevaplar değerlendirildiğinde; % 64.8’i haftalık 2 saati yetersiz, %35.2’si yeterli bulmuştur. Kaç saat olması gerektiği sorusuna, ilkokulda; % 35.6’sı 4 saat; %21.8’i 2 saat; %17,7’si 5 saat, %15.1’i 3 saat yanıtını vermiştir. Ortaokulda; %39.7’si 4 saat, % 27.8’i 2 saat, %16’sı 3 saat, %10.3’ü 5 saat derken, Lisede; %34’ü 4 saat, %33.5’i 2 saat, %16.5’i 3 saat, %8.1’i 5 saat demiştir. Kaçınıcı sınıftan başlanarak programlarda olması gerektiği sorusuna; %59.3’ü ilkokul 1. Sınıf, %32.8’i okul öncesi dönem, %3.1’i ilkokul 2.sınıf, %2.4’ü ilkokul 4. sınıf yanıtını vermiştir.

Anahtar Sözcükler: İlkokul öğretmeni, ortaokul öğretmeni, beden eğitimi dersi, spor.

OPINIONS OF ACTIVE TEACHERS ABOUT PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS CLASSES: İZMİT CASE

Abstract

The aim is to determine teachers' thoughts on physical education and sports lessons. After obtaining the required permissions in the 2014-2015 school year, 418 teachers working in İzmit District were randomly selected to participate in the research and when their answers regarding the questions in what grades physical education and sports classes should be included in the school program and whether the current 2-hour classes are enough or how many hours they think it should be were analyzed; 64,8% found 2-hour weekly classes insufficient, and 35,2% found it enough. Regarding how many hours it should be weekly in primary school; 35,6% said 4 hours; 21,8% said 2 hours, 17,5% said 5 hours, and 15.1% said 3 hours. In secondary school; 39.7% said 4 hours; 27.8% said 2 hours; 16% said 3 hours; and 10% said 5 hours. In high school; 34% said 4 hours; 33.5% said 2 hours; 16.5 said 3 hours; and 8.1% said 5 hours. Regarding the answers to what grade level this course should be started in the program; 59% said 1st grade in primary school, 32,8% said in preschool period, 3.1% said 2nd grade in primary school, 2,4% said 4th grade in primary school.

Keywords: Primary school teacher, secondary school teacher, physical education class, sports.

GİRİŞ

Mevcut eğitim sistemimizde temel amaç, kendini gerçekleştiren, kişilik, sosyal ve bedensel gelişimlerini sağlıklı tamamlayan, ayakları üzerinde durabilen nihayetinde de yaşam kalitesinin geliştirildiği bireyler yetiştirilmesini sağlamaktır. Bu açıdan eğitimin organize bir şekilde sunulduğu ve bu belirtilen amaçların gerçekleştirildiği okullarda nesilleri destekleyici olarak; mevcut yeteneklerin keşfedilip geliştirilerek, üretici, mutlu, yaşam kalitesi açısından donanımlı bireyler haline gelmelerini sağlayıcı çalışmalar yapılması hedeflenmektedir.

Ülkemizin eğitim sistemi içerisinde, bir sonraki eğitim yaşantılarına temel teşkil eden genel kültür derslerinin yanı sıra; özellikle yaratıcılığı geliştiren, sağlığı korumayı, sosyal, kişilik vb her tür gelişimi destekleyici müzik, resim, beden eğitimi ve spor gibi derslerin de olduğunu görürüz. Bireyin gelişiminde önemli bir noktada olduğu bilinen, ayrıca bireyin; bedensel, kişilik, sosyal ve ahlaki gelişimine destek veren ve genel eğitimin içerisinde yer alan beden eğitimi ve spor dersinin tanımına baktığımızda; zihinsel, duygusal, sosyal nihayetinde de bedensel olarak davranışlarda kasıtlı değişim sağladığı (Gökalp, Şahenk ve Türkmen, 2011). Bu kasıtlı değişim sonrası beden kontrollünü sağlayarak sağlıklı hareket etmeyi de içerisine aldığı görürüz. Ayrıca fiziksel etkinliklerle okulda öğrencilerin gelişmesi, bilgili olması, tutumsal, motorsal ve davranışsal açıdan becerilerin gelişiminde eğlenceli katılım sağlanması amacıyla yapılan etkinlikler, aktif olmayı getiren bir yaşam becerisi olarak açıklanmış. Beden eğitimi ve spor dersinin okul programlarında yer almasının başlıca amacının da; öğrencilerde; bedensel, duygusal ve sosyal yönden gelişim sağlamak olduğu da belirtilmiştir (Kangalgil, Hünük ve Demirhan, 2006; Koç ve Tekin, 2011; Tamer ve Pulur, 2001).

Eğitimin temel amaçlarına ulaşılabilmesi öğrencinin zihinsel eğitimi yanında, fiziksel eğitimlerinin de ele alınmasıyla sağlanabileceği, yine toplumda bireylerin fizik aktivitelerinde düşüş yaşanmasının, sağlık problemlerin ortaya çıkmasına zemin hazırladığı, fizik aktivitelerin artırılması ve sağlığın geliştirilmesinin eğitimde öncelikle ele alınması gereken bir konu olduğu aktarılmıştır (Güneş, 2004; İnce, Hünük ve Müftüler, 2014). Eğitim önceliği içerisinde olması gerektiği belirtilen ve sağlığın kazanılmasında önemli görülen, fizik aktiviteye dayalı bir ders olan Beden eğitimi ve spor dersinin ülkemiz tarihinde müfredatlarda yer alma durumuna bakıldığında; 1868 yıllarında Fransız öğretmenler tarafından Galatasaray Lisesi'nde haftada iki kez sabahları yaptırılan, sonraki süreçlerde askeri okullarda programa alınan cimnastik derslerinin yer aldığı görülmüştür (Bilir, 2008; Tayga, 1990). Günümüz beden eğitimi ve spor dersinin temelini, İsveç'te eğitim alan Selim Sırrı Tarcan'ın Beden Eğitimi Müfettişi" olarak İsveç cimnastik ekolünü Türkiye'de uygulamasıyla 1909 yılından itibaren canlanmaya başladığı. 1926 yılında, İstanbul Çapa Kız Öğretmen Okulu'nda dört dönem devam eden 9'ar aylık kurslar açıldığı ve sonrası Cumhuriyet döneminde Beden eğitimi ve spor öğretmenliğinin meslek haline geldiği bildirilmiştir (Bilir, 2008).

Beden eğitimi ve spor dersi ile ilgili önemli akademik çalışmalara bakıldığında; 21 yüzyılda Eğitimde gelişmeleri değerlendirmek, pedagojinin farklı boyutlarını incelemek ve yeni çözümler üretmek üzere yapılan çalışmalardan biri de GoFPEP 2010'dur. Bu toplantıda sağlık ve beden eğitimi alanında yapılan çalışmalar arasında bağ kurularak, beden eğitiminin sağlık içerisinde işlerliği konusunda yeni çözüm yolları şekillendirmek amacıyla yapıldığı bildirilmiştir (Edginton, Çin & Demirhan, 2010).

20.yüzyılın başından itibaren beden eğitimi ve spor dersi için içerik çalışmaları yapıldığı ve Milli Eğitim bakanlığınca orta öğretim okullarında beden eğitimi ve spor dersi için; vücudun güçlendirilmesi, sinir kas koordinasyonu, postür duruşu, temel beceri, tutum, alışkanlık kazanma, sağlığa katkılarını fark etme, serbest zamanı spor ile değerlendirme, temel sağlık, ilk yardım konusunda bilgilenme, işbirlikçi çalışma, ekip olma alışkanlığı, sorumluluk kazanma, kendine güven, hızlı ve sağlıklı karar verme, dostça oynama ve yarışma, kazanma ve kaybetmeyi bilme, hakları- kuralları bilme ve uyma, demokratik yaklaşımı-alışkanlığını kazanma şeklinde tespit edilen ve bireyin fiziksel sosyal, psikolojik açıdan gelişimini destekleyen 18 amaç belirlemiştir (Öçalan ve Erdoğan, 2009).

Beden Eğitimi ve Sağlık Pedagojisi çalışmalarıyla ilgili ortak görüş belirlemek amacıyla yapılan GoFPEP 2010 toplantısında okullarda beden eğitimi ve sağlık programlarının yaygınlaştırılması için çevredeki öğretmen yönetici veli işbirliğinde, okuldaki tüm branşları kullanarak; serbest zaman planlamasından tutularak fiziksel uygunluk, beceri, sağlık okur-yazarlığı gibi çalışmalar yürütmek ve bunlar arasında bağ kurmak, yine bu çalışmaların alanda uzman kişilerce yürütülmesini sağlamak olduğu görüşüne değinilmiş ve bu görüşler sistemli bir rapor halinde yayımlanmıştır (Edginton et al., 2010). Yine literatür çalışmalarında beden eğitimi dersinin önemli olduğu düşüncesiyle beden eğitimi ve sağlık çalışmalarının bütünleştirilmesi ve aktif yaşamın desteklenmesi, beden eğitimi dersinin okul dışı programlarla bağlantılı olması gerektiği bilgisi de yer almıştır (Edginton et al., 2011). Gerek literatür bilgilerinde beden eğitimi ve spor dersinin öğrenci açısından kazanımlarına bakıldığında, gerekse Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ortaya konulan dersin amaçları ve bu dersin de öğrenciler tarafından

istenen ve öğrenci tutumlarının da olumlu olduğu (Güllü, Güçlü ve Arslan, 2009) bilgileri göz önüne alındığında Beden eğitimi ve spor dersinin eğitim sistemi içerisinde öğretimden öte çocuk ve gençlerin eğitimi açısından kritik bir rolü olduğu yadsınmaz.

Beden eğitimi ve spor dersinin bu önemli işlevini gerçekleştirebilmesi; öncelikle mevcut yürütülen ders ile ilgili değerlendirmelerin sağlıklı yapılmasını gerekli kılmaktadır. Bu düşüncelerden yola çıkıldığında; Beden eğitimi ve spor dersinin okullarda yürütüldüğü şekliyle eğitimin uzmanları olan öğretmenler tarafından nasıl değerlendirildiği merak edilmiştir. Bu açıdan beden eğitimi ve spor dersinin mevcut programlarda yer aldığı üzere, iki saat olan süresinin; bakanlığın ortaya koyduğu hedefler açısından yeterli olup olmadığı, bu dersi yürüten ve işin uzmanı olan beden eğitimi ve spor öğretmenleri ile diğer branşlarda çalışan öğretmenler, Milli Eğitim sistemi içerisinde mevcut uygulanmakta olan beden eğitimi ve spor dersinin saatini yeterli bulmakta mıdır? Ayrıca öğretmenler, beden eğitimi ve spor dersinin; ilkokul, ortaokul ve lise için yeterli eğitimi sunabilmesi açısından kaç saat olmasını tavsiye etmektedirler? Yine ortaokul seviyesindeki okullardan başlanarak ataması yapılan beden eğitimi ve spor öğretmeni eşliğinde programlarda yer alan bu dersin; eğitimin hangi kademesi ve kaçınıcı sınıftan başlanarak programlarda yer alması gerektiğine ilişkin sorulara yanıt aranmıştır. Bu amaçla çeşitli branşlarda görev yapan öğretmenlerin mevcut yürütülmekte olan beden eğitimi ve spor dersi ile ilgili görüşleri değerlendirilmiştir.

YÖNTEM

Tanımlayıcı tipte olan bu araştırmanın amaçlarına uygun olarak 2014-2015 öğretim yılı yaz dönemi seminerlerinde İl Millî Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler alındıktan sonra, İzmit İlçe’de seminerlerin yapıldığı 10 okula gidilmiştir. Öğretmenlere araştırmanın amacı hakkında bilgi verildikten sonra araştırmaya gönüllü katılmak isteyenlere; araştırmacı tarafından hazırlanan 16 soruluk bir anket formu uygulanmıştır. Bu uygulama sırasında 550 anket dağıtılmış 15 dakikalık cevaplama süresi sonrası toplanan anketler gözden geçirilmiş, yönergeye uygun ve eksiksiz doldurulan toplam 418 anket dikkate alınmıştır.

Öğretmenlerin çalıştıkları branşlar sınıflandırılırken; Türk eğitim sisteminde lise döneminde kullanılan alan tercihi ayırımları, çoklu zeka alanlarına ilişkin ayırımlar (Altan, 1999); ayrıca millî eğitim müfredatında bilinen şekli ile; sözel, sayısal, okul öncesi ve sınıf öğretmenliği şeklinde bir isimlendirme yapılarak araştırmada kullanılan branş başlıkları belirlenmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin istatistiksel analizinde SPSS 21.00 Paket programı kullanılmıştır. İstatistiksel analiz aşamasında farklı branşlarda çalışan öğretmenlerin kişisel bilgileri, beden eğitimi ve spor dersine ilişkin verdikleri yanıtların frekans ve yüzdelik dağılımları çıkartılarak, beden eğitimi ve spor dersine ilişkin düşünceleri belirlenmeye çalışılmıştır.

BULGULAR

Beden eğitimi ve spor dersine ilişkin öğretmen görüşlerinin tespitinin yanı sıra; çeşitli branşlarda çalışan öğretmenlerin sosyo-demografik özellikleri de belirlenmiştir. Öğretmenlerin sahip olduğu sosyo-demografik özellikler Tablo 1’de sunulmuştur. Tablo 1’den de anlaşılacağı üzere; araştırmaya katılan kadın öğretmenlerin oranı (%63.2) erkek öğretmenlerin oranından (36.8) daha fazla olduğu görülür. Yaşları açısından %25.8 gibi bir oranda büyük çoğunluğunun 31-35 yaş aralığında, sonrasında da %21.8 ile 36-40 yaşların takip ettiği görülmüştür. Öğretmenlerin medeni durumları değerlendirildiğinde %78.7 gibi büyük oranda evli oldukları belirlenmiştir. Öğretmenlerin hangi kademedeki çalıştıklarına ilişkin yanıtlara bakıldığında %44.7 gibi bir oranda ilkokulda çalıştıkları ve ilkokulda çalışan öğretmenlerin sayısını sırasıyla; ortaokul (%38) ve lise (%17.2) şeklinde bir sıralama takip ettiği tespit edilmiştir. Çalışma yılı açısından %23.2 gibi bir oranda 6-10 yıl arası tecrübeye sahip, % 20.8’inin ise 11-15 yıl arası bir iş deneyimi olduğu, yani %85.6 gibi büyük bir oranın 6 yıl ve üzeri deneyime sahip oldukları görülürken; %14.4 gibi küçük bir orandaki öğretmenlerin iş deneyimlerinin de 5 yıl ve altı

olduğu görülmüştür. Araştırma kapsamındaki öğretmenlere herhangi bir hastalık geçirip geçirmediği sorulduğunda %88.3'ü herhangi bir hastalık geçirmediğini, %11.7 gibi bir oranın çeşitli hastalıklar geçirdiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin serbest zamanlarında iş dışı herhangi bir etkinliğe katılıp katılmadıkları sorusuna; %81.1 oranda herhangi bir etkinliğe katılmadıkları yanıtını verirken sadece %18.9 gibi küçük bir oranda iş dışı etkinliğe katılım sağladığı belirlenmiştir. Etkinliğe katılan %18.9 oranı içerisinde de sadece %13.9'unun spor aktivitesi ile ilgilendiği verilen cevaplardan tespit edilmiştir.

Tablo 1: Sosyo-Demografik Değişkenler Açısından Öğretmenlerin Yüzdelerle Dağılımları

Değişkenler		N	%
Cinsiyet	Kadın	264	63.2
	erkek	154	36.8
yaş	20-25 yaş	9	2.2
	26-30 yaş	61	14.6
	31-35 yaş	108	25.8
	36-40 yaş	90	21.8
	41-45 yaş	61	14.6
	46-50 yaş	46	11.0
	51 yaş ve üzeri	43	10.3
brans	Beden eğitimi	129	30.9
	sayısal	58	13.9
	sözel	99	23.7
	Sınıf öğretmeni	112	26.8
	okulöncesi	20	4.8
Medeni durum	evli	329	78.7
	bekar	89	21.3
Çalıştığı okul türü	ilkokul	187	44.7
	ortaokul	159	38.0
	lise	72	17.2
Çalışma yılı	0-5 yıl	60	14.4
	6-10 yıl	97	23.2
	11-15 yıl	87	20.8
	16-20 yıl	82	19.6
	21-25 yıl	39	9.3
	26 yıl ve üzeri	53	12.7
Aylık toplam geliri	1001-1500tl arası	20	4.8
	1501-2000tl arası	93	22.2
	2001 tl ve üzeri	305	73.8
Herhangi bir hastalık geçirme durumu	bedensel	38	9.1
	psikolojik	5	1.2
	Hem bedensel-hem de psikolojik	6	1.4
	Bir hastalık yok	369	88.3
Katıldığı etkinlik	var	79	18.9
	yok	339	81.1
Etkinlik türü	sanat	3	0.7
	spor	58	13.9
	kültürel	1	0.2
	izcilik	1	0.2
Katıldığı etkinlik	Profesyonel sor	4	1.0
	amatör	6	1.4
	Pilates	57	13.6
	Etkinlik yok	351	84.0

Tablo 2 incelendiğinde; mevcut programlarda yer alan beden eğitimi ve spor dersinin kaçınıcı sınıftan başlanarak programlarda yer alması gerektiğine ilişkin soruya; araştırmaya katılan bütün öğretmenlerin verdiği yanıtlar değerlendirildiğinde; öğretmenlerin %59.3'ü beden eğitimi ve spor dersinin ilkökul 1.

Sınıftan başlanarak programlarda yer alması gerektiğini bildirmiştir. Branşlar açısından bu soruya verilen yanıtlar değerlendirildiğinde beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin %51.2'si, sayısal branştakilerin %63.8'i, sözel branştakilerin %55.6'sı, sınıf öğretmenlerinin %70.5'i, okul öncesi eğitimcilerinin %50'sinin ilkökul 1. Sınıftan itibaren beden eğitimi ve spor dersinin programlarda yer alması gerektiği şeklinde yanıtlar verilmiştir. Okullarda verilen Beden eğitimi ve spor dersinin saati yeterli olup olmadığı sorusuna öğretmenlerin; %64.8'i yetersiz derken; %35.2'si yeterli demıştır. Branşlara göre değerlendirildiğinde tüm branşlarda büyük çoğunluğun ders saatini yetersiz bulmuştur.

Tablo 2: Mevcut Beden Eğitimi ve Spor Dersi Yeterli mi? Kaçıncı Sınıfta Programlarda Yer Almalı Sorusuna Verilen Yanıtların Öğretmen Branşlarına Göre Yüzdelerle Dağılımları

Değişkenler	Beden öğretm.		Sayısal Branş		Sözel branş		Sınıf öğretm.		Okul öncesi		Toplam Öğret. yanıtları		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
sınıftan	Ana sınıfı	52	40.3	19	32.8	35	35.4	23	20.5	8	40	137	32.8
	İlkokul 1	66	51.2	37	63.8	55	55.6	79	70.5	11	50	248	59.3
	İlkokul 2	4	3.1	1	1.7	2	2	6	5.4	-	-	13	3.1
	İlkokul 3	3	2.3	-	-	3	3	3	2.7	1	5	10	2.4
	İlkokul 4	3	2.3	-	-	-	-	-	-	-	-	3	0.7
	İlkokul 5	1	0.8	1	1.7	2	2	1	0.9	-	-	5	1.2
Kaçıncı başlamalı	Ortaokul	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	2	0.5
	Ders saati	36	27.9	20	34.5	29	29.3	53	47.3	9	45	147	35.2
	Yetersiz	93	72.1	38	65.5	70	70.7	59	52.7	11	55	271	64.8
Toplam		129		58		99		112		20		418	

Tablo 3 incelendiğinde; ilkökulda beden eğitimi ve spor dersinin haftalık kaç saat olarak programlarda yer alması gerektiğine dair sorulan soruya; araştırmaya katılan toplam öğretmenlerin %35.6'sı ilkökulda haftalık 4 saat olması gerektiği yönünde görüş bildirmiştir. Öğretmenlik yapılan branşlara göre verilen yanıtlara bakıldığında; beden eğitimi ve spor dersine giren öğretmenlerin % 44.2 gibi büyük bir oranı beden eğitimi ve spor dersinin ortaokulda 4 saat olması gerektiğine dair görüş bildirmiştir. Sayısal branştakilerin %31'i 2 saat derken yine %31'i 4 saat şeklinde yanıtlamıştır. Bu yanıtlardan görüleceği üzere 2 ve 4 saat önerisinin sayısal branşta çalışan öğretmenlerce eşit oranda yapıldığı görülmüştür. Sözel branştakilerin % 39.4'ü, 4 saat önerirken, sınıf öğretmenlerinin %33'ü 5 saat önerdikleri görülmüştür. Okul öncesi dönem öğretmenlerine bakıldığında ise %35'nin beden eğitimi ve spor dersinin ilkökul programlarında haftalık 2 saat olması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Tablo 3: İlkokulda Beden Eğitimi Ve Spor Dersi Kaç Saat Olmalı Sorusuna Verilen Yanıtların Öğretmen Branşlarına Göre Yüzdelerle Dağılımları

Değişkenler	Beden eğitimi öğretmeni		Sayısal Branş		Sözel Branş		Sınıf öğretmenleri		Okul öncesi		Toplam Öğretmen yanıtları		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
İlkokulda beden eğitimi kaç saat olmalı	1 saat	1	0.8	-	-	1	1.0	1	0.9	-	-	2	0.5
	2 saat	17	13.2	18	31.0	21	21.2	28	25	7	35	91	
	3 saat	18	14	12	20.7	20	20.2	10	8.9	3	15	63	21.8
	4 saat	57	44.2	18	31	39	39.4	30	26.8	5	25	149	15.1
	5 saat	20	15.5	4	6.9	5	5.1	37	33	4	20	74	35.6
	6 saat	9	7.0	6	10.3	3	3.0	4	3.6	1	5	28	
	7 saat	-	-	-	-	1	1.0	-	-	-	-	1	17.7
	8 saat	1	0.8	-	-	1	1.0	-	-	-	-	1	6.7
	10 saat	1	0.8	-	-	-	-	2	1.8	-	-	3	0.2
	Fikrim yok	5	3.9	-	-	-	-	-	-	-	-	5	0.2
Toplam		129		58		99		112		20		418	

Tablo 4'e bakıldığında ortaokulda beden eğitimi ve spor dersinin kaç saat olması gerektiğine dair soruya; branş ayırmaksızın araştırmaya katılan bütün öğretmenlerin %39.7'lik gibi bir diliminin 4 saat olması gerektiği yönünde yanıtlar vermiştir. Branşlar açısından değerlendirildiğinde ise, beden eğitimi ve spor dersinin ortaokulda kaç saat olmalı sorusuna; beden eğitimi öğretmenlerinin % 48.8'lik gibi büyük bir oranda 4 saat olması gerektiğini, sayısal branştakilerin %36.2'sinin, sözel branştakilerin % 39.4'ü, sınıf öğretmenlerin %33.9'unun 4 saat dedikleri, okul öncesi öğretmenlerinin %50'sininin 2 saat dedikleri görülmüştür.

Tablo 4: Ortaokulda Beden Eğitimi ve Spor Dersi Kaç Saat Olmalı? Sorusuna Verilen Yanıtların Öğretmen Branşlarına Göre Yüzdelerle Dağılımları

Değişkenler	Beden eğitimi öğret.		Sayısal Branş Öğret.		Sözel Branş Öğret.		Sınıf Öğretm.		Okul öncesi Öğret.		Toplam Öğretmen yanıtları		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Ortaokulda beden eğitimi dersi kaç saat olmalı?	1 saat	1	0.8	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0.2
	2 saat	20	15.5	22	37.9	30	30.3	34	30.4	10	50	116	27.
	3 saat	18	14	10	17.2	20	20.2	17	15.2	2	10	67	8
	4 saat	63	48.8	21	36.2	39	39.4	38	33.9	5	25	166	16
	5 saat	14	10.9	4	6.9	5	5.1	18	16.1	2	10	43	39.
	6 saat	5	3.9	1	1.7	3	3	3	2.7	1	5	13	7
	7 saat	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	10
	8 saat	3	2.3	-	-	1	1	2	1.8	-	-	6	3.1
	10 sa.	2	1.6	-	-	-	-	-	-	-	-	2	0.2
	bilmiyor	3	2.3	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1.4
Toplam		129		58		99		112		20		418	

Tablo 5'e bakacak olursak, liselerde okutulan beden eğitimi ve spor dersinin haftalık kaç saat olması gerektiğine ilişkin soruya verilen yanıtlara bakıldığında; araştırmaya dahil olan öğretmenlerin toplamı % 34'ü 4 saat demıştır. Öğretmenler branşlar açısından karşılaştırıldığında; beden eğitimi ve spor branşında çalışan öğretmenlerin %48.1'i 4 saat olması gerektiğini, sayısal branştakilerin %44.8'i, sözel branştakilerin %35.4'ü, sınıf öğretmenlerinin % 35.7'si, okul öncesi eğitimcilerin %50'si liselerde beden eğitimi ve spor dersinin haftalık 2 saat olması gerektiğini bildirmişlerdir.

Tablo 5: Liselerde Beden Eğitimi ve Spor Dersi Kaç Saat Olmalı Sorusuna Verilen Yanıtların Öğretmen Branşlarına Göre Yüzdelerle Dağılımları

Değişken.	Beden eğitimi öğretmeni		Sayısal Branş		Sözel Branş		Sınıf öğretmeni		Okul öncesi N(%)		Toplam Öğretmen yanıtları		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Liselerde beden eğitimi ve spor dersi kaç saat olmalı	1 saat	1	0.8	-	-	5	5.1	-	-	1	5.0	7	1.7
	2 saat	29	22.5	26	44.8	35	35.4	40	35.7	10	50	140	33.5
	3 saat	18	14	11	19	20	20.2	17	15.2	3	15	69	16.5
	4 saat	62	48.1	16	27.6	29	29.3	31	27.7	4	20	142	34
	5 saat	9	7	3	5.2	5	5.1	16	14.3	1	5	34	8.1
	6 saat	5	3.9	2	3.4	3	3.0	4	3.6	1	5	15	3.6
	7 saat	-	-	-	-	1	1.0	-	-	-	-	1	0.2
	8 saat	1	0.8	-	-	1	1.0	2	1.8	-	-	4	1
	10 saat	2	1.6	-	-	-	-	2	1.8	-	-	4	1
	Fikrim yok	2	1.6	-	-	-	-	-	-	-	-	2	0.5
Toplam		129		58		99		112		20		418	

TARTIŞMA

Bu araştırmada, kişilik, sosyal, bilişsel ve bedensel gelişimde önemli bir yeri olan, ayrıca bütün sağlığı destekleyici, fiziksel sağlık açısından önemli görülen, her bireyin eğitimi süresince zorunlu katıldığı, fiziksel aktivite alışkanlığının kazanılmasında temel teşkil eden, beden eğitimi ve spor dersi ile ilgili betimsel bir bilgiye ulaşılarak katkı sağlanması amaçlanmıştır. Bu açıdan okullarda; farklı kademe ve farklı branşlarda çalışan öğretmenlerin kendi deneyimlerini göz önünde bulundurarak; beden eğitimi ve spor dersinin süresi ve programlarda nasıl yer alması gerektiğine ilişkin görüşleri alınarak alana katkı sunulması amaçlanmıştır. Beden eğitimi ve spor dersinin kaç saat olması gerektiği konusunda zaman zaman tartışmalar olduğu hepimizin bildiği bir durumdur. Dersin kaldırılması, saatinin azaltılması vb tartışmaların yanında; bu ders ile ilgili yapılan bilimsel araştırmalara rastlanmaktadır. Konu ile ilgili yapılan çalışmalar olmakla birlikte, okullarda görev alan ve farklı branşlarda çalışan öğretmenlerin konu ile ilgili görüşlerinin sorgulandığı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Farklı branşlarda da olsa okullarda öğretim yapan, çocukları eğiten, kişilik ve sosyal gelişimlerini destekleyip yönlendiren öğretmenlerin bilgi ve deneyimlerinin alınması önemlidir. Bu çalışmada; okul ortamlarında sürekli farklı özellikteki çocuk ve gençlerle çalışan öğretmenlerin nasıl bir uygulama önerdikleri merak edilmiş. Konu hakkında öğretmenlerin görüşlerini öğrenmek için hazırlanan sorulara verilen yanıtlar değerlendirilerek beden eğitimi ve spor dersi ile ilgili yapılacak eğitim ve akademik düzenlemelerde doğru bir bakış açısı getirerek katkı sağlanması amaçlanmıştır.

Öğretmenlerin sorulara verdiği yanıtların yer aldığı bulgular bölümündeki tablolara bakıldığında; araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin çoğunluğunun (%25.8) 31-35 yaş aralığında olduğu, çalışma yılı açısından %23.2 gibi bir oranda 6-10 yıl arası, % 20.8'inin ise 11-15 yıl arası deneyimi olduğu, genel bir değerlendirme yapıldığında %85.6 gibi bir oranda 6 yıl ve üzeri deneyime sahip olduğu, %14.4 gibi küçük bir orandakilerin deneyimlerinin de 5 yıl ve altı olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin içinde oldukları yaş aralığı itibarıyla ve çalışma yılı açısından bakıldığında; beden eğitimi ve spor dersinin öğrenciler açısından katkısını değerlendirmede yeterli deneyime sahip oldukları görülmektedir. Yine öğretmenlerin kişisel bilgilerine bakıldığında çoğunluğun herhangi bir hastalık geçirmediği (%88.3) görülmektedir. Öğretmenlerin %81.1 gibi büyük bir oranın serbest zamanlarında herhangi bir etkinliğe katılmadıkları görülmüş, öğrencilere rol model olarak; yaşam kalitesi, başarı, zamanı planlama ve doğru kullanma nihayetinde de verimliliğe dair bir farkındalık geliştirmede önemli yeri olan eğitimcilerin, büyük oranda herhangi bir serbest zaman değerlendirme yapmaması bir hayli ilginç görülmüştür. Araştırmalar öğretmenlerin serbest zamanlarında bir etkinliğe katılmalarının yaşam kalitelerini olumlu yönde etkilediğini göstermiş (Karagün, 2016). Öğretmenlerin herhangi bir serbest zaman değerlendirme etkinliğine katılmamalarının nedeni; öğretmenlerin düşük ücret almaları, zorunlu öğretmenlik dışında başka işlerde de çalışmalarının serbest zamanlarında herhangi bir etkinliğe katılmamalarında etken görülmüştür (Aslan, 2001; Koçak ve Özkan, 2010; Şanlı, 2008). Tüm bu bilgiler göz önüne alındığında bu çalışmadaki öğretmenlerin bir etkinliğe katılmamalarının bir nedeni olarak düşünülebilir. Etkinliğe katılanlar içerisinde en çok katılım sağlanan etkinliğin %13.9 oranında bedensel faaliyet olarak spor etkinlikleri olarak karşımıza çıkmıştır. Yapılan çalışmalar incelendiğinde benlik saygısının geliştirilmesinde, kişilik kazanılmasında, sosyalleşmede önemli bir noktada görülen, ayrıca sağlığın kazanılması, yaşam kalitesinin artırılmasında; sanat, spor gibi etkinliklerin önerildiği görülmüştür (Bailey, 2006). Öğretmenlerin öğrencilerine rol model oldukları ve eğitimini vermeleri gereken yaşam kalitesinin artırılması ve geliştirilmesi açısından sadece yaptıkları işe odaklı olmaları ve iş dışında herhangi bir etkinliğe katılmamaları düşündürücü ve konunun detaylı çalışılması gerektiği fikrini ortaya koymaktadır.

Araştırmamızda öğretmenlerin kendi deneyimlerinden yararlanarak yanıtladıkları beden eğitimi ve spor dersinin mevcut yürütülmekte olan haliyle yeterli olup olmadığına ilişkin soruya verilen yanıtlar değerlendirildiğinde; araştırmaya katılan 418 öğretmenin % 64.8 gibi büyük çoğunluğu yeterli olmadığını belirtmiştir. Beden eğitimi ve spor dersinin; yaşam boyu etkinliği sürdürme biçimi ve psikolojik açıdan bireyin yaşamına olumlu etkileri olduğu (Bailey, 2006), bilgileri ve öğretmenlerin değerlendirmeleri göz önüne alındığında konu üzerinde ciddi çalışmalar yapılması gerektiğini düşündürmüştür.

Okullarda beden eğitimi ve spor dersi kaçınıcı sınıftan başlanarak programlarda yer alması gerektiği sorusuna öğretmenlerin; %59.3'ü ilkokul 1. Sınıftan itibaren programlarda yer alması gerektiğini bildirmiştir. Branşlara göre bakıldığında tüm branşlarda büyük oranda ilkokul 1. Sınıf derken, tüm branş öğretmenlerince ikinci sırada okul öncesi dönemden başlanması gerektiğine yönelik yanıtlar verilmiştir. Okullarda öğrencilere akademik desteğin yanı sıra; sosyal gelişim desteğinin de sunulması ve bu sosyal gelişime yönelik desteğin de ilköğretim döneminde yapılması gerektiği belirtilmiş (Durmaz, 2008). Belirtilen bu görüşlerle birlikte araştırmamıza katılan öğretmenlerin de görüşleri dikkate alındığında; beden eğitimi ve spor dersinin ilkokul 1. Sınıftan, hatta okul öncesi eğitim döneminden başlanarak programlarda yer alması ve bu dersi verecek öğretmenlerin de alanda yetişmiş olması önem arz etmektedir. Beden eğitimi ve spor dersinin sosyal, kişilik ve bedensel gelişime katkıları düşünüldüğünde; erken yaşta programlara alınmasının çocuğun sağlıklı gelişimi açısından önemlidir. Gelişimsel açıdan katkıları yazılsa da okullarımızda beden eğitimi ve spor dersinin önemsenmemesi ya da bu dersin başka derslerin konularının işlenmesi için iptal edildiği de bilinen bir durumdur. Bu durumun sadece Türkiye'de değil; dünyada da olduğunu araştırmalar göstermiştir (Hardman, 2008). Beden eğitimi ve spor dersinin yasal düzenlemeye sadık kalınarak işleme oranının genel olarak %79 olduğu, kıtalar açısından bakıldığında ise Avrupa'da %89; Asya ve Kuzey Amerika'da %33, bu oranların ülkelerde okuldan okula değiştiği bilgisi de literatürde yer almıştır (Hardman, 2008). Okullarda beden eğitimi ve spor dersinin ilkokul kademesinde kaç saat olması gerektiğine ilişkin soruya araştırmaya katılan bütün öğretmenlerin verdiği yanıtlar değerlendirildiğinde; %35.6 gibi bir çoğunlukta 4 saat olması gerektiği yönünde yanıtlar verilmiştir. Tüm branşlar ayrı ayrı değerlendirildiğinde; hem dersin uzmanı olan beden eğitimi ve spor öğretmenlerin %44.2'si, hem de sözel branş öğretmenlerinin %39.4 gibi bir oranda çoğunluğu 4 saat olarak yanıtlarken; sayısal branş öğretmenlerinin %31'i eşit oranda 2 ve 4 saati işaretlemiştir. İlkokul öğrencileriyle iç içe olan ve sürekli bu grup ile çalışan sınıf öğretmenlerinin %33 gibi bir oranda çoğunluğu 5 saat olarak uygun görmüştür. Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin %35 gibi bir çoğunluğu 2 saat olarak yanıtlamıştır. Beden Eğitimi ve spor dersinin ortaokulda kaç saat olması gerektiği yönündeki soruya; araştırmamıza katılan bütün öğretmenlerin %39.7 gibi büyük çoğunluğu 4 saat olarak yanıtlamıştır. Branşlara bakıldığında ise; Beden eğitimi ve spor öğretmenlerin %48.8'i, sözel branş öğretmenlerinin %39.4'ü sınıf öğretmenlerinin de %33.9'u ortaokul için 4 saat olması gerektiğini belirtmiştir. Diğer branşlara bakıldığında sayısal branştağilerin %37.9'u ve okul öncesi eğitim veren öğretmenlerin %50'si ise 2 saat olarak yanıtlamıştır.

Liselerde beden eğitimi ve spor dersinin kaç saat olması gerektiğine dair soruya ise; öğretmenlerin tümünün değerlendirmeleri %34 ile büyük çoğunluğu 4 saat olması gerektiği yönünde olmuştur. Yine işin uzmanı olan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin %48.1'i lise için 4 saat derken, sayısal branştağilerin %44.8'i, sözel branştağilerin %35.4'ü, sınıf öğretmenlerinin %35.7'si, okul öncesi öğretmenlerin % 50'si 2 saat olarak yanıtlamışlardır. Avrupa Eğitim sistemi ve politikalarıyla ilgili bilgi sunan Eurydice (2017)'nin sitesinde bildirdiğine göre; Beden eğitimi ve spor dersi, Türkiye'de 24-35 saat olarak ikinci kademedeki okul programlarında yer alırken Fransa ve Avusturya'da 102-108 saat olarak yer almıştır (Eurydice, 2017).

Görüldüğü üzere Avrupa'daki pek çok ülkeye göre ülkemizde beden eğitimi ve spor dersine ayrılan süre bir hayli azdır. Türkiye'de eğitim sistemimizde yapılan değişimler zaman zaman beden eğitimi ve spor dersine de yansımaktadır. Ülkemizde beden eğitimi ve spor dersinin kaç saat yapıldığına ilişkin Milli eğitim programlarına baktığımızda; daha önceleri her ne kadar ilkokulda kadrolu beden eğitimi ve spor öğretmeni olmasa da ilk üç sınıflarda iki saat olarak programlarda yer aldığı bilinir. Ders saati sonraki süreçte; ilkokulda iki saat olan beden eğitimi ve spor dersi beş saate çıkarılarak "oyun ve fiziki etkinlikler" olarak adının da değiştirildiği görülür (İnce ve diğ., 2014). Ortaokulda da zorunlu olarak programlarda haftada iki saat olan beden eğitimi ve spor derslerine ek olarak seçmeli seçilebilen haftada iki veya dört saatlik "spor ve fiziki etkinlikler" dersi de programlarda yer almıştır. 2012 ve 2013 yıllarında sağlık açısından fiziksel aktiviteye katılımını öne çıkarmak için ilk ve ortaokullarda programların güncellendiği bildirilmiştir (İnce ve diğ., 2014). Ülkemizdeki bu program değişimleri 2006-2007 öğretim yılında uygulamaya konulmuştur (Bıkmaz, 2006).

Toplumumuzdaki fiziksel aktiviteye katılımın yeterli olmamasına bakarak beden eğitim ve spor dersinde yapılan bu değişimlerin ilk ve orta öğretim alanlarında beklenen bir değişim yaratmadığından söz edilmiştir (İnce ve diğ., 2014). Literatüre bakıldığında bazı ülkelerde ders programı dışında da spor faaliyetlerine yer verildiği görülür. Örneğin Danimarka'da derslerden önce sabah koşusu yapıldığı, bazı ülkelerde de öğrencilerin fizik etkinlikte bulunabilmesi için teneffüs sürelerinin uzatıldığı bildirilmiştir (Eurydice, 2017).

Sonuç olarak; Genç ve çocukların gelişimlerinin sağlıklı devam etmesi, gerek fiziksel ve gerekse psikolojik sağlığın korunmasında etkili (Alikashifoğlu, 2008; Başaran, 2016). olduğu için fizik aktivite, egzersiz yapmanın önemi büyüktür. Yaşam boyu egzersiz alışkanlığı kazanmanın yolu da beden eğitimi ve spor dersini bu amaçla bütünleştirerek programlanması gerekir. Beden eğitimi ve spor dersinin çocukların sosyal gelişimi için erken dönem olan okul öncesi eğitim döneminde başlaması, ilkökul öğrencileriyle çalışan sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi ve spor dersi için önerdiği 5 saat olarak ilkökul programlarında yer verilmesi, ortaokul ve lise için de farklı günlere yerleştirilen iki ayrı ders saati olarak okul programında yer alması, öğrencilerin keyifli zaman geçirmeleri, gelişimlerinin sağlıklı olması ve okula yönelik motivasyonları açısından önemlidir. Ayrıca öğretmenlerin serbest zaman değerlendirmelerine katılımla ilgili detaylı çalışmaların planlanmasını; yaşam kalitesinin korunması ve geliştirilmesi için rol modeller sunulması açısından katkı sağlayacağı için önerilmektedir.

Not : Bu çalışma 14-15 Nisan 2017 tarihlerinde düzenlenen 2nd World Congress on Lifelong Education-WCLE'de bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKÇA

- Alikashifoğlu, M. (2008). Ergenlerde davranışsal sorunlar. *Adolesan sağlığı. II Sempozyum Dizisi* No:63, (ss. 55-59).
- Aslan, K. (2001). İlköğretim 1.kademe öğretmenlerinin yaşam kalitesi ve mesleki doyumları. *Ege Eğitim Dergisi*, 1(1), 63-82.
- Bailey, R. (2006). Physical education and sport in schools: a review of benefits and outcomes. *Journal of School Health*, October, 76(8), 397-401.
- Başaran, Z. (2016). The effect of sportive and cultural activities on the self-esteem and hope of the children who have tendency to involve in a crime. *Educational Research and Reviews*, 11(14), 1324-1330.
- Bıkmaz, F. (2006). Yeni ilköğretim programları ve öğretmenler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Dergisi*, 39(1), 99-116.
- Bilir, P. (2008). Yeni beden eğitimi öğretim programı ve Köy Enstitülerinde beden eğitimi derslerinin yapılandırıcı öğretim yaklaşımı açısından değerlendirilmesi. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, VI (3), 145-150.
- Durmaz, A. (2008). *Liselerde okul yaşam kalitesi (Kırklareli İli örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Edginton, C.R., Chin, M.K. & Demirhan, G. (2010). Beden eğitimi ve sağlık: yeni bir küresel görüş birliği, *Spor Bilimleri Dergisi Hacettepe J. of Sport Sciences*, 21 (3), 122-128.

Edginton CR, Kirkpatrick B, Schupach R, Philips C, Chin MK & Chen P. (2011). A dynamic pedagogy of physical education teacher preparation: Linking practice with theory. *Asian Journal of Physical Education and Recreation*, 16(2), 7-23.

Eurydice, (2017, Mart), Avrupa'daki okullarda beden eğitimi ve spor. 23. 03. 2017 tarihinde http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/150TR_HI.pdf adresinden alınmıştır.

Gökalp, M., Şahenk, S.S. ve Türkmen, M. (2011). Beden eğitimi derslerinde uygulanabilecek çok kültürlü oyun örnekleri. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi, Journal Of Sports And Performance Researche*, 2 (1), 23-31.

Güllü, M., Güçlü, M. ve Arslan, C. (2009). Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının incelenmesi. *E-Journal Of New World Sciences Academy Sports Sciences*, 2b0027, 4 (4), 273-288.

Güneş, A. (2004). *Okullarda beden eğitimi ve oyun öğretimi*. İstanbul: PegemA.

Hardman, K. (2008). Okullarda beden eğitiminin durumu ve sürekliliği: küresel bir yaklaşım. (Çev. Cana Koca) *Spor Bilimleri Dergisi Hacettepe J. of Sport Sciences* 2008, 19 (1), 1-22.

İnce, M.L., Hünük, D. ve Müftüler, M., (2014). Fiziksel aktivite davranışı geliştirmede etkili öğretim stratejileri: problemi belirle, kanıta dayalı uygun modeli seç ve uygula. *Toplum ve Hekim*, 29 (5), 356-365.

Kangalgil, M., Hünük, D. ve Demirhan, G. (2006). İlköğretim, lise ve üniversite öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarının karşılaştırılması. *Spor Bilimleri Dergisi Hacettepe J. Of Sport Sciences*, 17 (2), 48-57.

Karagün, (2016). Beden eğitimi öğretmenleri ile diğer branş öğretmenlerin yaşam kaliteleri üzerine bir araştırma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24 (1), 53-64.

Koç, H. ve Tekin A. (2011). Beden eğitimi derslerinin çocuklarda seçilmiş motorik özellikler üzerine etkisi. *7. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Kongresi, VAN YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi, Özel Sayısı*, 9-17.

Koçak, F.Ü. ve Özkan, F. (2010). Yaşlılarda fiziksel aktivite düzeyi ve yaşam kalitesi. *Türkiye Klinikleri Spor Bilimleri Dergisi*, 2(1), 46-54.

Öçalan, M. ve Erdoğan, M. (2009). Ortaöğretim kurumlarında beden eğitimi dersinin amaçlarının gerçekleşme düzeyi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(3), 280-291.

Şanlı, E. (2008). *Öğretmenlerde fiziksel aktivite düzeyi-yaş, cinsiyet ve beden kitle indeksi ilişkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Tamer, K. ve Pulur, A. (2001). *Beden eğitimi ve sporda öğretim yöntemleri*. Ankara: Ada Matbaacılık Lit. Şirk.

Tayga, Y., (1990). *Türk spor tarihine genel bakış*. Ankara: T.C. Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Yayınları. Yayın No: 87